

Kijk op de praktijk een tweeluik

Marilene de Zeeuw,

klinisch psycholoog en supervisor Vereniging Cognitieve Gedragstherapie, is werkzaam bij Rijnstate Ziekenhuis te Arnhem en hoofddocent bij Klinisch psycholoog K&J opleiding Rino Groep en IMH Nederland - onderdeel van Coyo.

Ha Marilene!

De vierjarige Mireille is samen met oma op advies van de gezinsvoogd naar onze praktijk gekomen. Het eerste wat ze zegt is: "Dit is mijn moeder." Oma heeft Mireille in huis genomen toen ze net een jaar was. De reden daarvoor was de drugsverslaving van haar dochter waardoor jeugdzorg besloot Mireille uit huis te plaatsen. De vader speelt geen rol omdat moeder niet weet wie Mireille verwekt heeft. Inmiddels is moeder afgekickt. De kinderrechter adviseert nu om Mireille terug bij moeder te plaatsen.

Oma verzet zich tegen dit advies en de moeder van Mireille is daar erg boos over. Hierdoor is Mireille in een ernstig loyaliteitsconflict terechtgekomen. Beide vrouwen willen graag het meisje bij zich hebben. Oma omdat ze aan het kind gehecht is en ze angstig is voor een terugval van haar dochter. Op haar beurt verlangt Mireille's moeder erg naar haar kind. Mireille, die door alle consternatie weer is gaan bedplassen, zegt soms naar haar moeder te willen en kiest op andere momenten rigoureuus voor oma.

'Je kunt de ontregelende en paradoxale Salomo-interventie overwegen'

Marilene, zou jij je licht eens over deze casus willen laten schijnen?

Ha Paulien,

Wat een herkenbare chaos voor alle betrokkenen. In dit soort zaken ben ik altijd bang voor het ontwikkelende zelfbeeld bij het kind als 'Ik ben waarde-loos of ik ben vuilnis'. Daarom is meerzijdige partijdigheid in de plannen voor en na de bevalling zo nodig!

De stap naar de rechter en instanties is altijd een systemische noodgreep. Het heeft verreweg de voorkeur als moeder en oma dit onderling goed kunnen afstemmen. Wel vraag ik me af wat er al vanaf de zwangerschap anders zou zijn georganiseerd door de hulpverlening als we het woord 'verslaving' in deze casus hadden vervangen voor 'chronische aandoening' of 'kanker'. Waren er dan niet veel flexibeler afspraken gemaakt rond dit meisje?

Je zou de ontregelende en paradoxale Salomo-interventie kunnen overwegen: een denkbeeldig mes op tafel leggen in gesprek met oma en dochter en vragen: "Willen jullie dit kind doormidden snijden?" Hopelijk heeft dit tot effect dat oma en moeder met elkaar in gesprek komen over een dynamische samenwerking.

Is dit meisje overigens al goed uitgelegd door moeder én oma wat er aan de hand is? Wat zou dat betekenen voor het bedplassen en de onzekerheid die het meisje ervaart? Kinderen kunnen veel aanvaarden als het helder is dat het niet persoonlijk is.

Reactie Paulien

Françoise Dalto, een Franse kinderpsychiater, leerde mij dat de derde generatie (Mireille) het meeste lijdt onder problemen in de voorgaande generaties. Het essentiële probleem ligt hier

Er bestaat geen vast stramien voor het verlenen van hulp aan jonge kinderen en hun ouders. Het is telkens weer een combinatie van kennis en ervaring. Veelal onbewust speelt ook de eigen kindertijd van hulpverleners een rol. In een tweeluik, een nieuwe rubriek in ons magazine, komt een mix van deze aspecten aan bod. Dit gebeurt aan de hand van een casus waarop Marilene de Zeeuw en Paulien Kuipers reflecteren.

Paulien Kuipers

is oprichter en voormalig directeur van stichting kinderleven, auteur van het boek 'Eerste hulp bij hechting' GZ-psycholoog K&J psycholoog en supervisor/ opleider.

tussen oma en moeder denk je niet? Oma die zich al heel lang zorgen maakt over haar dochter en haar door de drugs 'verloort'. Hun relatie is getekend door vertrouwensbreuken en teleurstelling. En dan moeten ze nu samen door één deur in de opvoeding van Mireille!

Na een zeer onvoorspelbaar eerste jaar vol stress en mogelijk verwaarlozing vond dit meisje sensitiviteit, afstemming en veiligheid bij haar oma. Ze is aan oma gehecht. Maar haar hart is verbonden met moeder. Echter, ze kan niet zomaar 'overstappen'. Zij moet eerst vertrouwen opbouwen, en dat kan gezien de hechtingsrelatie alleen maar als oma er ook vertrouwen in heeft. Haar moeder kent haar niet, want je kent een kind immers pas als je ervoor zorgt, als je de kleine details en nuances in haar gevoelsleven kent. Het kan niet anders dan dat moeder en oma langzaam moeten toewerken naar samenspraak en opbouw van vertrouwen. Het is belangrijk de hulp daarop te richten via sessies met moeder en Mireille. Zo kunnen zij, met hulp van een professio-

nal die ondertitelt wat er gebeurt, leren samen te zijn, te spelen en te praten.

Je hebt helemaal gelijk Marilene als je de vergelijking maakt tussen verslaving en een ziekte. Maar er is een belangrijk onderscheid: het gebruik van drugs, de terugval, de onbetrouwbaarheid waar dit vaak mee gepaard gaat, beschadigt de oorspronkelijke relaties van de verslaafde. Opbouw van vertrouwen kost tijd. Mireille heeft zeker woorden nodig zoals je zegt. Maar welke? Het lijkt me goed om haar de feiten te noemen zonder oordeel. "Je bent een kind van je moeder. Maar door haar verslaving was er veel stress toen je in haar buik zat en ook toen je baby was. Dat was heel naar voor je. Je oma heeft daarom voor je gezorgd als een moeder. Je voelt je veilig bij haar. Je moeder houdt van je en jij ook van je moeder, dat heeft er niks mee te maken. Nu heb jij het gevoel dat je

moet kiezen tussen mama en oma. Daar word je heel ongelukkig van want je wilt hen misschien allebei houden in je leven? De rechter heeft nu gekozen. Maar ik hoop dat ik je mag helpen dit op te lossen. Je hoeft het niet alleen te doen..."

Slotwoord Marilene

Mooi behandelvoorstel zeg, met bijbehorende uitleg over gegroeide banden, liefde, relatie, gewenning en je gekend voelen! Terecht dat je de schijnwerpers zet op de relatie oma en moeder. Oma zal zich ook hebben voelen falen als moeder naar haar dochter en toch voedt ze met veel inzet opnieuw een kleinkind op. Mireille is zo een herkenning op allerlei levels. En wie weet welke verhalen er nog meer op de achtergrond meeklinken over dit gezin. Daar is een geschiedenis van breuken onderliggend aan wat heel herkenbaar is in meer praktijkverhalen. ■

Mireille is aan oma gehecht, maar haar hart is verbonden met moeder'